

Laudáció a Benda Gyula-díj átadásakor
Gödöllő, 2016. augusztus 26.

Kunt Gergelyt személyesen 2007 májusában, a doktori felvételi vizsgán ismertem meg. Persze nem mondom, hogy a langaléta fiatalembert látva nem érintett meg rögtön valamilyen ismerőség-érzés, s az előzetesen bekért szakdolgozat alapján is kialakult bennem egyfajta kép róla. Aztán szakdolgozatának témavezetőjétől, Ö. Kovács Jóskától szintén hallottam már felőle biztató híreket. Tématervezetét jónak, bár túlzásra hajlamosnak éreztük. Próbáltuk némi módosításra is rábeszélni, de nem igazán mutatott erre hajlandóságot. Sebjaj! A makacsság lehet a kreativitás egyik jele is. A felvételi bizottságban ott ülő Gyáni Gáborral, választott témavezetőjével azt gondoltuk, fog ő még alakulni, s különben is jó kezekbe kerül. Ösztöndíjas helyre javasoltuk.

Aztán úgy alakult, hogy mire elkezdődött a félév, valóban lett számára ösztöndíjas hely (az apró részleteket most nem eleveníteném fel), a lényeg az, hogy nálunk kezdhette meg tanulmányait. A mi szempontunkból is üdvös fejleményként, mivel így három ösztöndíjas helyet sikerült kapnunk, s igazán nagy és erős évfolyamot összeverbuválnunk, amelyben – ahogy akkortól szívesen mondogattam – seniorok és juniorok egymással pozitíve versengve ösztönözték egymást. Gergő szempontjából az volt a tét, hogy a miskolci egyetem interdiszciplináris iskolájában folytatja-e a tanulmányait, vagy nálunk, – ahogy a PhD konferencia-sorozatunk címében azóta hirdetjük magunkat – egy „Nyitott társadalomtörténet”-program keretében. Nem az én dolgom eldönteni, hogy Gergő jól választott-e akkor. De, hogy a választásnak jelentősége lett az életében, azt senki nem vonhatja kétségbe. Eleinte még kapálódzott, mert ő erősen tudta, hogy mit akar tanulmányozni és tanulni, aztán beletörődött, hogy mind a várostörténetre, mind a mikrohistóriára, de még talán a kataszteri iratokra, iskolai matrikulákra is szüksége lesz, vagy legalább is lehet, hogy csak a legdúsabb irodalomjegyzékkel felszerelt kurzusokat említsem. Nem sorolom tovább a megpróbáltatásokat, csak azt említem meg, hogy mire harmadéven a disszertációs szemináriumon fejezeteket kellett bemutatni a készülő műből, a dolgozat terve már nem egészen úgy nézett ki, mint ahogy azt előzetesen felépítette. Persze nem azért, mert felpuhította volna a koncepciót, hanem azért, mert egyrészt nyitott a pszichológiai megközelítés felé, másrészt pedig, nem találván kellő számú háborús kamasznaplót a nyilvános levéltárakban, elkezdett a saját szakállára ego-dokumentumokat gyűjteni: hirdetésekkel adott fel, idős néikkel és bácsikkal folytatott terapeutikus gyakorlatokat, hogy rábízák féltve őrzött ifjúkori feljegyzéseiket. S közben lépésről lépésre szembesült a privát történelmi források archiválásának és feldolgozásának etikai problémáival is. Saját 2015-ös számvetése szerint 29 szerzőtől több mint száz kötetnyi naplót és levelezést sikerült összegyűjtenie, s lassan ezek tárolása, őrzése már-már nagyobb gondot jelent számára, mint maga a „kincsvadászat”.

A disszertáció, amelyet 2013-ban summa cum laude védett meg, végül kondenzáltabb lett, ami a tematikus merítést illeti, de a benne foglalt anyag tekintetében jóval gazdagabb. A változásokat az „imagináció” kulcsfogalmának jól irányzott beépítésével ügyesen át lehetett hidalni. Ma már tudjuk, hogy a közben továbbalakított, átírt szöveg 'A két világháború között született nemzedék társadalmi képzetei kamasznaplók tükrében a harmincas évektől az ötvenes évekig' címen a Korall könyvek sorozatában várja a közeli megjelenést.

De a gyűjtő- és feldolgozó munka ezen a szinten sem állhat meg. S itt nemcsak a bécsi ösztöndíj során beszerzett új napló-másolatok euforikus gyarapítására gondolok, hanem arra is, hogy utat talált a téma nemzetközi fórumaihoz. Dolgozatához ('How Do Diaries Begin? The Narrative Rites of Adolescent Diaries in Hungary'), amely az európai életírás-kutatók új folyóiratában jelent meg (The European Journal of Life Writing, vol. IV (2015) 30–55.), attól a Philippe

Lejeuntól kapott gratuláló sorokat, akinek egyik tanulmánya ([eredetileg: Comment finissent les journeaux, 2000]; magyarul: Hogyan végződnek a naplók? In: Önéletírás, élettörténet, napló. Válogatás Philippe Lejeune írásaiból. Szerk. Z. Varga Zoltán. Bp. 2003. 210-222.) magát a tulajdonképpeni cikket ihlette. S bár valószínű, hogy az Acad.edu-ban még sokáig a Tóth Zoltán Festschriftjében 2008-ban megjelent 'Bélyegek a propaganda és a kultuszteremtés szolgálatában (1914–1956)' fog vezetni (405 letöltés), biztató jelnek látom, hogy a 2015-ös 'Hogyan kezdődnek a naplók' már jelenleg is 73 megtekintésnél tart.

A Benda Gyula emlékének ápolására alapított díj, amelyet a Hajnal István Kör választmánya ítél oda, remélhetőleg segíteni fogja abban, hogy munkáját töretlen lendülettel folytathassa. Benda Dani olyan kutató volt, aki egyaránt fontosnak tekintette a forrásbázis lehetséges teljességét és az elemzés mélységét, ugyanakkor az elméleti felkészültséget és az eredeti gondolkodásmódot is igazán értékelni tudta. S bár ő Gergőt már nem taníthatta, remélem, a Hajnal István Kör egyik alapítójaként, mindig bennünk élő örökké kritikus szellemével belátóan nyugtázná, hogy a Társadalomtörténeti Egyesület 2016. évi jubileumi konferenciáján, Kunt Gergelynek adott díj méltó kezekbe kerül.

Kövér György